

Wymagania edukacyjne dla klasy 3

I. Edukacja polonistyczna.

1. Osiągnięcia w zakresie słuchania. Uczeń:

- 1) **ślucha z uwagą** wypowiedzi nauczyciela, innych osób z otoczenia, w różnych sytuacjach życiowych, wymagających komunikacji i wzajemnego zrozumienia; okazuje szacunek wypowiadającej się osobie;
- 2) **wykonuje zadanie według usłyszanej instrukcji; zadaje pytania** w sytuacji braku rozumienia lub braku pewności zrozumienia słuchanej wypowiedzi;
- 3) **ślucha z uwagą lektur** i innych tekstów czytanych przez nauczyciela, uczniów i inne osoby;
- 4) **ślucha uważnie wypowiedzi osób podczas uroczystości**, koncertów, przedstawień, świąt narodowych i innych zdarzeń kulturalnych; przejawia zachowanie adekwatne do sytuacji; słucha tekstów interpretowanych artystycznie, szuka własnych wzorców poprawnej artykulacji i interpretacji słownej w języku ojczystym;
- 5) **ślucha i czeka na swoją kolej, panuje nad chęcią nagłego wypowiedzania się**, szczególnie w momencie wskazywania tej potrzeby przez drugą osobę.

2. Osiągnięcia w zakresie mówienia. Uczeń:

- 1) **wypowiada się płynnie, wyraziście**, stosując adekwatne do sytuacji techniki języka mówionego: pauzy, zmianę intonacji, tempa i siły głosu;
- 2) **formułuje pytania dotyczące sytuacji zadaniowych**, wypowiedzi ustnych nauczyciela, uczniów lub innych osób z otoczenia;
- 3) **wypowiada się w formie uporządkowanej i rozwiniętej** na tematy związane z przeżyciami, zadaniem, sytuacjami szkolnymi, lekturą czy wydarzeniem kulturalnym;
- 4) **porządkuje swoją wypowiedź**, poprawia w niej błędy, **omawia treść przeczytanych tekstów i ilustracji**; nadaje znaczenie i tytuł obrazom, a także fragmentom tekstów;
- 5) **układa w formie ustnej opowiadanie** oraz składa ustne sprawozdanie z wykonanej pracy;
- 6) **recytuje wiersze** oraz wygłasza z pamięci krótkie teksty prozatorskie;
- 7) **dobiera stosowną formę komunikacji werbalnej i własnego zachowania, wyrażającą empatię i szacunek do rozmówcy**;
- 8) **wykonuje eksperymenty językowe**, nadaje znaczenie czynnościom i doświadczeniom, tworząc charakterystyczne dla siebie formy wypowiedzi.

3. Osiągnięcia w zakresie czytania. Uczeń:

- 1) **czyta płynnie, poprawnie i wyraziście na głos** teksty zbudowane z wyrazów opracowanych w toku zajęć, dotyczące rzeczywistych doświadczeń dzieci i ich oczekiwań poznawczych;
- 2) **czyta w skupieniu po cichu** teksty zapisane samodzielnie w zeszycie oraz teksty drukowane;
- 3) **wyodrębnia postacie i zdarzenia** w utworach literackich, **ustala kolejność zdarzeń**, ich wzajemną zależność, odróżnia zdarzenia istotne od mniej istotnych, postacie główne i drugorzędne; **wskazuje cechy i ocenia bohaterów, uzasadnia** swoją ocenę, wskazuje wydarzenie zmieniające postępowanie bohatera, określa nastrój w utworze; odróżnia elementy świata fikcji od realnej

rzeczywistości; byty rzeczywiste od medialnych, byty realistyczne od fikcyjnych;

- 4) **wyszukuje w tekstach fragmenty** według niego najpiękniejsze, najważniejsze, trudne do zrozumienia lub określone przez nauczyciela;
  - 5) **eksperymentuje**, przekształca tekst, układa opowiadania twórcze, np. dalsze losy bohatera, komponuje początek i zakończenie tekstu na podstawie ilustracji lub przeczytanego fragmentu utworu;
  - 6) **wyróżnia** w czytanych utworach literackich dialog, opowiadanie, opis;
  - 7) **czyta samodzielnie wybrane książki**.
4. Osiągnięcia w zakresie pisania. Uczeń:
- 1) **pisze odręcznie, czytelnie, płynnie, zdania i tekst ciągły, w jednej linii**; rozmieszcza właściwie tekst ciągły na stronie zeszytu, sprawdza i poprawia napisany tekst;
  - 2) **układa i zapisuje opowiadanie złożone z 6–10 poprawnych wypowiedzeń** w ramach zagadnień opracowanych podczas zajęć; opisuje np. osobę, przedmiot, element świata przyrody na podstawie własnych obserwacji lub lektury;
  - 3) **pisze notatkę**, życzenie, ogłoszenie, zaproszenie, podziękowanie, list; zapisuje adres nadawcy i odbiorcy; pisze krótkie teksty, wykorzystując aplikacje komputerowe;
  - 4) **pisze z pamięci i ze słuchu; przestrzega poprawności ortograficznej w wyrazach poznanych i opracowanych podczas zajęć**;
  - 5) **stosuje poprawnie znaki interpunkcyjne** na końcu zdania i przecinki przy wyliczaniu, zapisuje poznane i najczęściej stosowane skróty, w tym skróty matematyczne;
  - 6) **porządkuje wyrazy w kolejności alfabetycznej** według pierwszej i drugiej litery;
  - 7) **zapisuje poprawnie liczebniki** oraz wybrane, poznane w trakcie zajęć pojęcia dotyczące różnych dyscyplin naukowych;
  - 8) **stosuje poprawną wielkość liter** w zapisie tytułów utworów, książek, poznanych nazw geograficznych, imion i nazwisk;
  - 9) **układa i zapisuje zdarzenia we właściwej kolejności**, układa i zapisuje plan wypowiedzi.
5. Osiągnięcia w zakresie kształcenia językowego. Uczeń:
- 1) **wyróżnia w wypowiedziach zdania, w zdaniach wyrazy, w wyrazach samogłoski i spółgłoski**;
  - 2) **rozpoznaje zdania** oznajmujące, pytające, rozkazujące w wypowiedziach ustnych i pisemnych;
  - 3) **przekształca zdania** oznajmujące w pytania i odwrotnie oraz zdania pojedyncze w złożone;
  - 4) **rozdziela rzeczowniki, czasowniki, przymiotniki** i stosuje je w poprawnej formie;
  - 5) **rozpoznaje wyrazy** o znaczeniu przeciwnym, wyrazy pokrewne i o znaczeniu bliskoznacznym;
  - 6) **łączy wyrazy w wypowiedzenia i poprawnie formułuje zdanie pojedyncze i zdanie złożone**;

- 7) **odróżnia i nazywa utwory wierszowane od pisanych prozą**, określa, który tekst jest notatką, zagadką, listem, życzeniem, podziękowaniem, ogłoszeniem, opowiadaniem, opisem, listem.
6. Osiągnięcia w zakresie samokształcenia. Uczeń:
  - 1) **podejmuje próby** zapisu nowych, samodzielnie poznanych wyrazów i sprawdza poprawność ich zapisu, korzystając ze słownika ortograficznego;
  - 2) **korzysta z różnych źródeł informacji**, np. atlasów, czasopism dla dzieci, słowników i encyklopedii czy zasobów internetu i rozwija swoje zainteresowania;
  - 3) **wykorzystuje nabyte umiejętności** do rozwiązywania problemów i eksploracji świata, dbając o własny rozwój i tworząc indywidualne strategie uczenia się.

II. Edukacja matematyczna.

1. Osiągnięcia w zakresie rozumienia stosunków przestrzennych i cech wielkościowych. Uczeń:
  - 1) **określa i prezentuje wzajemne położenie przedmiotów** na płaszczyźnie i w przestrzeni; określa i prezentuje kierunek ruchu przedmiotów oraz osób; określa położenie przedmiotu na prawo/na lewo od osoby widzianej z przodu (także przedstawionej na fotografii czy obrazku);
  - 2) **porównuje przedmioty pod względem wyróżnionej cechy** wielkościowej, np. długości czy masy; dokonuje klasyfikacji przedmiotów;
  - 3) **posługuje się pojęciami**: pion, poziom, skos.
2. Osiągnięcia w zakresie rozumienia liczb i ich własności. Uczeń:
  - 1) **liczy (w przód i wstecz)** od podanej liczby po 1, po 2, po 10 itp.;
  - 2) **odczytuje i zapisuje**, za pomocą cyfr, liczby od zera do tysiąca oraz wybrane liczby do miliona (np. 1 500, 10 000, 800 000);
  - 3) **wyjaśnia znaczenie cyfr w zapisie liczby**; wskazuje jedności, dziesiątki, setki itd., określa kolejność, posługując się liczbą porządkową;
  - 4) **porównuje liczby**; porządkuje liczby od najmniejszej do największej i odwrotnie; rozumie sformułowania typu: liczba o 7 większa, liczba o 10 mniejsza; stosuje znaki: $<$, $=$, $>$.
3. Osiągnięcia w zakresie posługiwania się liczbami. Uczeń:
  - 1) **wyjaśnia istotę działań matematycznych** – dodawania, odejmowania, mnożenia, dzielenia oraz związki między nimi; **korzysta intuicyjnie** z własności działań;
  - 2) **dodaje do podanej liczby w pamięci i od podanej liczby odejmuje w pamięci**: liczbę jednocyfrową, liczbę 10, liczbę 100 oraz wielokrotności 10 i 100 (w prostszych przykładach);
  - 3) **mnoży i dzieli w pamięci w zakresie tabliczki mnożenia**; mnoży w pamięci przez 10 liczby mniejsze od 20; rozwiązuje równania z niewiadomą zapisaną w postaci okienka (uzupełnia okienko); stosuje własne strategie, wykonując obliczenia; posługuje się znakiem równości i znakami czterech podstawowych działań;
  - 4) **dodaje i odejmuje liczby dwucyfrowe**, zapisując w razie potrzeby częściowe wyniki działań lub, wykonując działania w pamięci, od razu podaje wynik; oblicza sumy i różnice większych liczb w prostych przykładach typu: $250 + 50$, $180 - 30$; **mnoży liczby dwucyfrowe przez 2**, zapisując, jeśli ma taką potrzebę, częściowe wyniki działań; przy obliczeniach stosuje własne strategie.

4. Osiągnięcia w zakresie czytania tekstów matematycznych. Uczeń:
  - 1) **analizuje i rozwiązuje zadania tekstowe proste i wybrane złożone**; dostrzega problem matematyczny oraz tworzy własną strategię jego rozwiązania, odpowiednią do warunków zadania; opisuje rozwiązanie za pomocą działań, równości z okienkiem, rysunku lub w inny wybrany przez siebie sposób;
  - 2) **układa zadania i je rozwiązuje**, tworzy łamigłówki matematyczne, wykorzystuje w tym procesie własną aktywność artystyczną, techniczną, konstrukcyjną; wybrane działania realizuje za pomocą prostych aplikacji komputerowych.
5. Osiągnięcia w zakresie rozumienia pojęć geometrycznych. Uczeń:
  - 1) **rozpoznaje** – w naturalnym otoczeniu (w tym na ścianach figur przestrzennych) i na rysunkach – **figury geometryczne**: prostokąt, kwadrat, trójkąt, koło; **wyodrębnia te figury** spośród innych figur; **kreśli przy linijce odcinki i lamane**; rysuje odręcznie prostokąty (w tym kwadraty), wykorzystując sieć kwadratową;
  - 2) **mierzy długości odcinków, boków figur geometrycznych itp.**; **podaje wynik pomiaru, posługując się jednostkami długości**: centymetr, metr, milimetr; wyjaśnia związki między jednostkami długości; posługuje się wyrażeniami dwumianowanymi; wyjaśnia pojęcie kilometr;
  - 3) **mierzy obwody** różnych figur za pomocą narzędzi pomiarowych, także w kontekstach z życia codziennego; **oblicza obwód trójkąta i prostokąta** (w tym także kwadratu) o danych bokach;
  - 4) **dostrzega symetrię** w środowisku przyrodniczym, w sztuce użytkowej i innych wytworach człowieka obecnych w otoczeniu dziecka.
6. Osiągnięcia w zakresie stosowania matematyki w sytuacjach życiowych oraz w innych obszarach edukacji. Uczeń:
  - 1) **klasyfikuje obiekty** i różne elementy środowiska społeczno-przyrodniczego z uwagi na wyodrębnione cechy; **dostrzega rytm w środowisku przyrodniczym**, sztuce użytkowej i innych wytworach człowieka, obecnych w środowisku dziecka;
  - 2) **dzieli na dwie i cztery równe części**, np. kartkę papieru, czekoladę; używa pojęć: połowa, dwa i pół, cztery równe części, czwarta część lub ćwierć;
  - 3) **wykonuje obliczenia pieniężne**; zamienia złote na grosze i odwrotnie, **rozdziela nominały na monetach i banknotach**, wskazuje różnice w ich sile nabywczej;
  - 4) **odczytuje godziny na zegarze** ze wskazówkami oraz elektronicznym (wyświetlającym cyfry w systemie 24-godzinnym); wykonuje proste obliczenia dotyczące czasu; **posługuje się jednostkami czasu**: doba, godzina, minuta, sekunda; posługuje się stoperem, aplikacjami telefonu, tabletu, komputera; **zapisuje daty** np. swojego urodzenia lub datę bieżącą; **posługuje się kalendarzem; odczytuje oraz zapisuje znaki rzymskie** co najmniej do XII;
  - 5) **mierzy temperaturę** za pomocą termometru oraz odczytuje ją;
  - 6) **dokonyuje obliczeń szacunkowych** w różnych sytuacjach życiowych;
  - 7) **waży; używa określeń**: kilogram, dekagram, gram, tona; zna zależności między tymi jednostkami; **odmierza płyny; używa określeń**: litr, pół litra, ćwierć litra;

- 8) **wykorzystuje warcaby, szachy i inne gry planszowe lub logiczne** do rozwijania umiejętności myślenia strategicznego, logicznego, rozumienia zasad itd.; przekształca gry, tworząc własne strategie i zasady organizacyjne;
- 9) **wykorzystuje nabyte umiejętności do rozwiązywania problemów**, działań twórczych i eksploracji świata, dbając o własny rozwój i tworząc indywidualne strategie uczenia się.

III. Edukacja społeczna.

1. Osiągnięcia w zakresie rozumienia środowiska społecznego. Uczeń:

- 1) **identyfikuje się z grupą społeczną**, do której należy: rodzina, klasa w szkole, drużyna sportowa, społeczność lokalna, naród; respektuje normy i reguły postępowania w tych grupach;
- 2) **wyjaśnia, iż wszyscy ludzie posiadają prawa i obowiązki**, wymienia własne prawa i obowiązki, przestrzega ich i stosuje je w codziennym życiu;
- 3) **przyjmuje konsekwencje swojego uczestnictwa w grupie** i własnego w niej postępowania w odniesieniu do przyjętych norm i zasad;
- 4) **ocenia swoje postępowanie i innych osób, odnosząc się do poznanych wartości**, takich jak: godność, honor, sprawiedliwość, obowiązkowość, odpowiedzialność, przyjaźń, życzliwość, umiar, powściągliwość, pomoc, zadośćuczynienie, przeproszanie, uznanie, uczciwość, wdzięczność oraz inne, respektowane przez środowisko szkolne;
- 5) **przedstawia siebie i grupę**, do której należy, **zapisuje** swój adres, adres szkoły, zawód i miejsce pracy rodziców; posługuje się danymi osobistymi wyłącznie w sytuacjach bezpiecznych dla siebie i reprezentowanych osób; jest powściągliwy w używaniu takich danych w sytuacjach nowych i wirtualnych;
- 6) **rozpoznaje i nazywa wybrane grupy społeczne**, do których nie należy, a które wzbudzają jego zainteresowanie, np. drużyny i kluby sportowe, zespoły artystyczne, a także inne narodowości;
- 7) **opowiada ciekawostki historyczne dotyczące regionu**, kraju, wyróżniając w nich postaci fikcyjne i realne;
- 8) **stosuje pojęcia**: porozumienie, umowa; uczestniczy w wyborach samorządu uczniowskiego w klasie, w szkole; wymienia przykłady powstałych w efekcie porozumień i umów grup społecznych, np. stowarzyszenia pomocy chorym i niepełnosprawnym dzieciom, organizacje ekologiczne, a także stowarzyszenia dużych grup społecznych, jak miasta i państwa czy Unia Europejska;
- 9) **szanuje zwyczaje i tradycje** różnych grup społecznych i narodów, przedstawia i porównuje zwyczaje ludzi, np. dotyczące świąt w różnych regionach Polski, a także w różnych krajach;
- 10) **wykorzystuje pracę zespołową w procesie uczenia się, w tym przyjmując rolę lidera zespołu** i komunikuje się za pomocą nowych technologii.

2. Osiągnięcia w zakresie orientacji w czasie historycznym. Uczeń:

- 1) **opowiada** o legendarnym powstaniu państwa polskiego, wyjaśnia związek legendy z powstaniem godła i barw narodowych, **przedstawia wybrane legendy** dotyczące regionu, w którym mieszka lub inne;
- 2) **rozpoznaje**: godło, barwy, hymn narodowy, mundur wojskowy, wybrane stroje ludowe, np. związane z regionem Polski, w którym mieszka;
- 3) **uczestniczy** w świątach narodowych i innych ważnych dniach pamięci narodowej; wykonuje kokardę narodową, biało-czerwony proporczyk;

zachowuje się godnie i z szacunkiem podczas śpiewania lub słuchania hymnu, wciągania flagi na maszt itp.;

- 4) **rozpoznaje i nazywa** patrona szkoły, miejscowości, w której mieszka, wyjaśnia pojęcie „patron”, wymienia imiona i nazwiska, np. pierwszego władcy i króla Polski, obecnego prezydenta Polski, wymienia nazwę pierwszej stolicy Polski;
- 5) **wyjaśnia znaczenie** wybranych zwyczajów i tradycji polskich;
- 6) opisuje znaczenie dorobku minionych epok w życiu człowieka, jest świadomy, że stosuje w swej aktywności ten dorobek, np. cyfry arabskie i rzymskie, papier, mydło, instrumenty muzyczne itp.;
- 7) **opowiada historię własnej rodziny, przedstawia wybrane postacie i prezentuje informacje o wielkich Polakach:** królowa Jadwiga, król Stefan Batory, astronom Mikołaj Kopernik, noblistka Maria Skłodowska-Curie, alpinistka Wanda Rutkiewicz, papież Jan Paweł II, nauczycielka – cichociemna gen. Elżbieta Zawacka „Zo”.

IV. Edukacja przyrodnicza.

1. Osiągnięcia w zakresie rozumienia środowiska przyrodniczego. Uczeń:

- 1) **rozpoznaje w swoim otoczeniu popularne gatunki roślin i zwierząt**, w tym zwierząt hodowlanych, a także gatunki objęte ochroną;
- 2) **rozpoznaje i wyróżnia cechy ekosystemów**, takich jak: łąka, jezioro, rzeka, morze, pole, staw, las, las gospodarczy; określa składowe i funkcje ekosystemu na wybranym przykładzie, np. las, warstwy lasu, polany, torfowiska, martwe drzewo w lesie;
- 3) **rozpoznaje wybrane zwierzęta i rośliny**, których w naturalnych warunkach nie spotyka się w polskim środowisku przyrodniczym;
- 4) **odszukuje w różnych dostępnych zasobach**, w tym internetowych, **informacje** dotyczące środowiska przyrodniczego, potrzebne do wykonania zadania, ćwiczenia;
- 5) **prowadzi proste hodowle roślin, przedstawia zasady opieki nad zwierzętami**, domowymi, hodowlanymi i innymi;
- 6) **planuje, wykonuje proste obserwacje, doświadczenia i eksperymenty** dotyczące obiektów i zjawisk przyrodniczych, **tworzy notatki** z obserwacji, wyjaśnia istotę obserwowanych zjawisk według procesu przyczynowo-skutkowego i czasowego;
- 7) **chroni przyrodę**, wskazuje wybrane miejsca ochrony przyrody oraz parki narodowe, pomniki przyrody w najbliższym otoczeniu – miejscowości, regionie;
- 8) **segreguje odpady** i ma świadomość przyczyn i skutków takiego postępowania.

2. Osiągnięcia w zakresie funkcji życiowych człowieka, ochrony zdrowia, bezpieczeństwa i odpoczynku. Uczeń:

- 1) **przedstawia charakterystykę** wybranych zajęć i zawodów ludzi znanych z miejsca zamieszkania oraz zawodów użyteczności publicznej: nauczyciel, żołnierz, policjant, strażak, lekarz, pielęgniarz czy leśnik, a ponadto rozumie istotę pracy w służbach mundurowych i medycznych;
- 2) **posługuje się numerami telefonów alarmowych**, formułuje komunikat – wezwanie o pomoc: Policji, Pogotowia Ratunkowego, Straży Pożarnej;
- 3) **posługuje się danymi osobowymi** w kontakcie ze służbami mundurowymi i medycznymi, w sytuacji zagrożenia zdrowia i życia;
- 4) **dba o higienę oraz estetykę** własną i otoczenia;

- 5) **reaguje stosownym zachowaniem w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa**, zdrowia jego lub innej osoby;
  - 6) **zna podstawowe zasady udzielania pierwszej pomocy**;
  - 7) **wymienia wartości odżywcze** produktów żywnościowych; **ma świadomość znaczenia odpowiedniej diety dla utrzymania zdrowia**, ogranicza spożywanie posiłków o niskich wartościach odżywczych i niezdrowych, zachowuje umiar w spożywaniu produktów słodzonych, zna konsekwencje zjadania ich w nadmiarze;
  - 8) **przygotowuje posiłki służące utrzymaniu zdrowia**;
  - 9) **ubiera się odpowiednio** do stanu pogody, poszukuje informacji na temat pogody, wykorzystując np. internet;
  - 10) **rozdziela podstawowe znaki drogowe**, stosuje przepisy bezpieczeństwa w ruchu drogowym i miejscach publicznych; **przestrzega zasad zachowania się** w środkach publicznego transportu zbiorowego;
  - 11) **stosuje się do zasad bezpieczeństwa w szkole**, odnajduje drogę ewakuacyjną, rozpoznaje znaki i symbole informujące o różnych rodzajach niebezpieczeństw oraz zachowuje się zgodnie z informacją w nich zawartą; **stosuje zasady bezpiecznej zabawy** w różnych warunkach i porach roku;
  - 12) **ma świadomość istnienia zagrożeń ze środowiska naturalnego**, np. nagła zmiana pogody, huragan, ulewne deszcze, burza, susza oraz ich następstwa: powódź, pożar, piorun; określa odpowiednie sposoby zachowania się człowieka w takich sytuacjach;
  - 13) **ma świadomość obecności nieprawdziwych informacji**, np. w przestrzeni wirtualnej, publicznej; sprawdza informacje, zadając pytania nauczycielowi, rodzicom, policjantowi;
  - 14) **stosuje zasady bezpieczeństwa podczas korzystania z urządzeń cyfrowych**, rozumie i respektuje ograniczenia związane z czasem pracy z takimi urządzeniami, oraz stosuje zasady netykiety;
  - 15) **ma świadomość**, iż nieodpowiedzialne korzystanie z technologii ma wpływ na utratę zdrowia człowieka;
  - 16) **ma świadomość pozytywnego znaczenia technologii** w życiu człowieka.
3. Osiągnięcia w zakresie rozumienia przestrzeni geograficznej. Uczeń:
- 1) **określa** położenie i warunki naturalne swojej miejscowości oraz okolicy, **opisuje** charakterystyczne formy terenu, składniki przyrody, charakterystyczne miejsca, np. miejsca pamięci narodowej, najważniejsze zakłady pracy, w tym ważniejsze przedsiębiorstwa produkcyjne i usługowe, interesujące zabytki, pomniki, tereny rekreacyjne, parki krajobrazowe, parki narodowe;
  - 2) **wskazuje na mapie** fizycznej Polski jej granice, główne miasta, rzeki, nazwy krain geograficznych;
  - 3) **czyta proste plany**, wskazuje kierunki główne na mapie, odczytuje podstawowe znaki kartograficzne map, z których korzysta; za pomocą komputera, wpisując poprawnie adres, wyznacza np. trasę przejazdu rowerem;
  - 4) **wymienia nazwę stolicy Polski i charakterystyczne obiekty**, wyjaśnia znaczenie stolicy dla całego kraju, wskazuje na mapie jej położenie;
  - 5) **przedstawia charakterystyczne dla Polski dyscypliny sportowe, gospodarcze lub inne** np. artystyczną działalność człowieka, w której Polska odnosi sukcesy lub z niej słynie;

- 6) **wyznacza kierunki główne w terenie** na podstawie cienia, określa, z którego kierunku wieje wiatr, rozpoznaje charakterystyczne rodzaje opadów;
  - 7) **przedstawia położenie Ziemi** w Układzie Słonecznym.
- V. Edukacja plastyczna.
1. Osiągnięcia w zakresie percepcji wizualnej, obserwacji i doświadczeń. Uczeń:
    - 1) **wyróżnia** w obrazach, ilustracjach, impresjach plastycznych, plakatach, na fotografiach:
      - a) kształty obiektów – nadaje im nazwę i znaczenie, podaje części składowe,
      - b) wielkości i proporcje, położenie obiektów i elementów złożonych, różnice i podobieństwa w wyglądzie tego samego przedmiotu w zależności od położenia i zmiany stanowiska osoby patrzącej na obiekt,
      - c) barwę, walor różnych barw, różnice walorowe w zakresie jednej barwy, fakturę,
      - d) cechy charakterystyczne i indywidualne ludzi w zależności od wieku, płci, typu budowy; cechy charakterystyczne zwierząt, różnice w budowie, kształcie, ubarwieniu, sposobach poruszania się;
    - 2) **określa** w swoim otoczeniu **kompozycje obiektów i zjawisk**, np. zamknięte (mozaiki na dywanie, rytmy na przedmiotach użytkowych), otwarte (chmury, papiery ozdobne, pościel, firany), kompozycje o budowie symetrycznej.
  2. Osiągnięcia w zakresie działalności ekspresji twórczej. Uczeń:
    - 1) **rysuje** kredką, kredą, ołówkiem, patykiem (płaskim i okrągłym), piórem, węglem, mazakiem;
    - 2) **maluje** farbami, tuszami przy użyciu pędzli (płaskich, okrągłych), palców, stempli;
    - 3) **wydziera, wycina**, składa, przylepia, wykorzystując gazetę, papier kolorowy, makulaturę, karton, ścinki tekstylne itp.;
    - 4) **modeluje** (lepi i konstruuje) z gliny, modeliny, plasteliny, mas papierowych i innych, zarówno z materiałów naturalnych i przemysłowych;
    - 5) **powiela** za pomocą kalki, tuszu, farby, stempla wykonanego, np. z korka i innych tworzyw, a także przy pomocy prostych programów komputerowych;
    - 6) **wykonuje** prace, modele, rekwizyty, impresje plastyczne potrzebne do aktywności artystycznej i naukowej;
    - 7) **wykonuje** prace i impresje plastyczne jako formy przekazania i przedstawienia uczuć, nastrojów i zachowań (np. prezent, zaproszenie);
    - 8) **ilustruje sceny i sytuacje** (realne i fantastyczne) inspirowane wyobraźnią, baśnią, opowiadaniem i muzyką; korzysta z narzędzi multimedialnych;
    - 9) **tworzy przy użyciu prostej aplikacji komputerowej**, np. plakaty, ulotki i inne wytwory.
  3. Osiągnięcia w zakresie recepcji sztuk plastycznych. Uczeń:
    - 1) **nazywa dziedziny sztuk plastycznych**, np. malarstwo, rzeźbę, w tym dziedziny sztuki użytkowej, np. meblarstwo, tkactwo, ceramikę, hafciarstwo, architekturę, grafikę komputerową;
    - 2) **rozpoznaje i nazywa podstawowe gatunki dzieł malarskich i graficznych**: pejzaż, portret, scena rodzajowa; nazywa wybrane przykłady dzieł znanych artystów: malarzy, rzeźbiarzy, architektów z regionu swego pochodzenia lub innych;

- 3) **wyjaśnia pojęcia:** oryginał czy kopia obrazu lub rzeźby; miniatura obrazu lub rzeźby; reprodukcja itp.; wskazuje miejsca prezentacji sztuk plastycznych.

VI. Edukacja techniczna.

1. Osiągnięcia w zakresie organizacji pracy. Uczeń:

- 1) **planuje i realizuje własne projekty/prace;** realizując te projekty/prace **współdziała w grupie;**
- 2) **wyjaśnia znaczenie oraz konieczność zachowania ładu,** porządku i dobrej organizacji miejsca pracy ze względów bezpieczeństwa;
- 3) **ocenia projekty/prace,** wykorzystując poznane i zaakceptowane wartości: systematyczność działania, pracowitość, konsekwencja, gospodarność, oszczędność, umiar w odniesieniu do korzystania z czasu, materiałów, narzędzi i urządzeń;
- 4) **organizuje pracę, wykorzystuje urządzenia techniczne i technologie; zwraca uwagę na zdrowie i zachowanie bezpieczeństwa,** z uwzględnieniem selekcji informacji, wykonywania czynności użytecznych lub potrzebnych.

2. Osiągnięcia w zakresie znajomości informacji technicznej, materiałów i technologii wytwarzania. Uczeń:

- 1) **odczytuje podstawowe informacje techniczne i stosuje w działaniu** sposoby użytkowania: materiału, narzędzi, urządzenia zgodnie z instrukcją, w tym multimedialną;
- 2) **wykonuje przedmioty użytkowe,** w tym dekoracyjne i modele techniczne:
  - a) z zastosowaniem połączeń nierozłącznych: sklejanie klejem, wiązanie, szycie lub zszywanie zszywkami, sklejanie taśmą itp.,
  - b) używając połączeń rozłącznych: spinanie spinaczami biurowymi, wiązanie sznurkiem lub wstążką ozdobną,
  - c) bez użycia kleju, taśm, zszywek, np. wybrane modele technik origami, modele kartonowe nacinane,
  - d) z wykorzystaniem prądu elektrycznego: lampion, dekoracja świąteczna;
- 3) **stosuje poznaną technologię** przy wykonywaniu przedmiotów użytkowych lub montowaniu wybranych modeli urządzeń technicznych;
- 4) **wykonuje przedmiot/model/pracę według własnego planu** i opracowanego sposobu działania.

3. Osiągnięcia w zakresie stosowania narzędzi i obsługi urządzeń technicznych. Uczeń:

- 1) **wyjaśnia działanie i funkcję narzędzi** i urządzeń wykorzystywanych w gospodarstwie domowym i w szkole;
- 2) **posługuje się bezpiecznie** prostymi narzędziami pomiarowymi, urządzeniami z gospodarstwa domowego, a także urządzeniami dostępnymi w szkole.

VII. Edukacja informatyczna.

1. Osiągnięcia w zakresie rozumienia, analizowania i rozwiązywania problemów. Uczeń:

- 1) **układa w logicznym porządku:** obrazki, teksty, polecenia (instrukcje) składające się m.in. na codzienne czynności;
- 2) **tworzy polecenie lub sekwencje poleceń** dla określonego planu działania prowadzące do osiągnięcia celu;
- 3) **rozwiązuje zadania, zagadki i łamigłówki** prowadzące do odkrywania algorytmów.

2. Osiągnięcia w zakresie programowania i rozwiązywania problemów z wykorzystaniem komputera i innych urządzeń cyfrowych. Uczeń:

- 1) **programuje wizualnie**: proste sytuacje lub historyjki według pomysłów własnych i pomysłów opracowanych wspólnie z innymi uczniami, pojedyncze polecenia, a także ich sekwencje sterujące obiektem na ekranie komputera bądź innego urządzenia cyfrowego;
- 2) **tworzy proste rysunki, dokumenty tekstowe**, łącząc tekst z grafiką, np. zaproszenia, dyplomy, ulotki, ogłoszenia; powiększa, zmniejsza, kopiuje, wkleja i usuwa elementy graficzne i tekstowe – doskonali przy tym umiejętności pisania, czytania, rachowania i prezentowania swoich pomysłów;
- 3) **zapisuje efekty swojej pracy** we wskazanym miejscu.
3. Osiągnięcia w zakresie posługiwania się komputerem, urządzeniami cyfrowymi i sieciami komputerowymi. Uczeń:
  - 1) **posługuje się komputerem lub innym urządzeniem cyfrowym** oraz urządzeniami zewnętrznymi przy wykonywaniu zadania;
  - 2) **kojarzy działanie komputera lub innego urządzenia cyfrowego** z efektami pracy z oprogramowaniem;
  - 3) **korzysta z udostępnionych mu stron** i zasobów internetowych.
4. Osiągnięcia w zakresie rozwijania kompetencji społecznych. Uczeń:
  - 1) **współpracuje z uczniami**, wymienia się z nimi pomysłami i doświadczeniami, wykorzystując technologię;
  - 2) **wykorzystuje możliwości technologii do komunikowania się** w procesie uczenia się.
5. Osiągnięcia w zakresie przestrzegania prawa i zasad bezpieczeństwa. Uczeń:
  - 1) **posługuje się udostępnioną mu technologią** zgodnie z ustalonymi zasadami;
  - 2) **rozdziela pożądane i niepożądane zachowania innych osób** (również uczniów) korzystających z technologii, zwłaszcza w sieci internet;
  - 3) **przestrzega zasad** dotyczących korzystania z efektów pracy innych osób i związanych z bezpieczeństwem w internecie.

VIII. Edukacja muzyczna.

1. Osiągnięcia w zakresie słuchania muzyki. Uczeń:
  - 1) **słucha, poszukuje źródeł dźwięku** i je identyfikuje;
  - 2) **słucha muzyki w połączeniu z aktywnością ruchową**, gestami dźwiękotwórczymi: klaskanie, pstrykanie, tupanie, uderzanie o uda itp. oraz z towarzyszeniem prostych opracowań instrumentalnych;
  - 3) **reaguje na sygnały muzyczne** w różnych sytuacjach zadaniowych;
  - 4) **odróżnia dźwięki muzyki**, np. wysokie – niskie, długie – krótkie, ciche – głośne, głosy ludzkie: sopran, bas; odróżnia i nazywa wybrane instrumenty muzyczne;
  - 5) **rozdziela muzykę** wykonywaną przez solistę, chór, orkiestrę;
  - 6) **rozdziela na podstawie słuchanego utworu muzykę**: smutną, wesołą, skoczną, marszową itp.;
  - 7) **słucha w skupieniu** krótkich utworów muzycznych.
2. Osiągnięcia w zakresie ekspresji muzycznej. Śpiew. Uczeń:
  - 1) **śpiewa różne zestawy głosek, sylaby**, wykorzystuje poznane melodie i tworzy własne, naśladuje odgłosy zwierząt;
  - 2) **nuci poznane melodie, śpiewa piosenki** podczas zabawy, nauki, uroczystości szkolnych, świąt w tym świąt narodowych;

- 3) **śpiewa śpiewanki**, piosenki i pieśni charakterystyczne dla tradycji i zwyczajów polskich, kilka utworów patriotycznych i historycznych;
  - 4) **śpiewa dbając o prawidłową postawę, artykulację i oddech**, przy zachowaniu naturalnej skali głosu;
  - 5) **rozpoznaje i śpiewa hymn Polski**;
  - 6) **śpiewa kilka wybranych krótkich piosenek w języku obcym**.
3. Improwizacja ruchowa, rytmika i taniec. Uczeń:
- 1) **przedstawia ruchem treść muzyczną** (np. dynamikę, nastrój, wysokość dźwięku, tempo, artykulację) oraz treść pozamuzyczną (np. fabułę, odczucia, przekład znaczeniowy słów);
  - 2) **interpretuje ruchem** schematy rytmiczne;
  - 3) **tworzy improwizacje ruchowe** inspirowane wyliczankami, rymowankami i rytmizowanymi tekstami;
  - 4) **wykonuje płąsy**;
  - 5) **porusza się i tańczy** według utworzonych przez siebie układów ruchowych, z rekwizytem, bez rekwizytu do muzyki i przy muzyce;
  - 6) **tworzy sekwencje i układy** poruszania się do ulubionych przez siebie utworów muzycznych, wykorzystuje je do animacji i zabawy w grupie;
  - 7) **tańczy według układów ruchowych charakterystycznych dla wybranych tańców** (w tym integracyjnych, ludowych polskich oraz innych krajów Europy i świata).
4. Gra na instrumentach muzycznych. Uczeń:
- 1) **gra** zadane przez nauczyciela i własne **schematy rytmiczne**;
  - 2) **wykonuje tematy rytmiczne** wybranych, znanych utworów muzycznych (ludowych, popularnych, dziecięcych, klasycznych, wokalnych, instrumentalnych, polskich i zagranicznych) z użyciem instrumentów perkusyjnych;
  - 3) **realizuje schematy i tematy rytmiczne, eksperymentuje** przy użyciu np. patyczków, pudełek, papieru, trawy, piszczałek, gwizdków, kogucików na wodę;
  - 4) **wykonuje instrumenty** m.in. z materiałów naturalnych i innych oraz wykorzystuje tak powstałe instrumenty do akompaniamentu, realizacji dźwięku podczas zabaw i zadań edukacyjnych, organizacji koncertów i przedstawień teatralnych;
  - 5) **wykonuje akompaniament do śpiewu**, stosuje gesty dźwiękotwórcze (np. tupanie, klaskanie, pstrykanie, uderzanie o uda);
  - 6) **eksperymentuje i poszukuje dźwięków**, fragmentów znanych melodii przy użyciu np. dzwonek, ksylofonu, fletu podłużnego, flażoletu – flecika polskiego;
  - 7) **gra melodie piosenek i utworów instrumentalnych**, do wyboru: na dzwonekach, ksylofonie, flecie podłużnym, flażolecie – fleciku polskim lub innych.
5. Osiągnięcia w zakresie znajomości form zapisu dźwięku. Uczeń:
- 1) **wyjaśnia różne formy zapisu dźwięków, muzyki**, np. nagranie przy pomocy komputera, dyktafonu, telefonu, czy zapis przy pomocy notacji muzycznej;
  - 2) **zapisuje w zabawie z instrumentami perkusyjnymi dźwięki** np. poprzez układ piktoqramów, klocek rytmicznych, kolorów, liczb, czy obrazków; szyfruje, koduje, wykorzystuje utworzony zapis w zabawie;

- 3) **korzysta z wybranego zapisu melodii** w czasie gry na instrumencie: dzwonkach, ksylofonie, flecie podłużnym, flażolecie – fleciku polskim.

IX. Wychowanie fizyczne.

1. Osiągnięcia w zakresie utrzymania higieny osobistej i zdrowia. Uczeń:
  - 1) **utrzymuje w czystości** ręce i całe ciało, **przebiera się** przed zajęciami ruchowymi i po ich zakończeniu; wykonuje te czynności samodzielnie i w stosownym momencie;
  - 2) **dostosowuje strój** do rodzaju pogody i pory roku w trakcie zajęć ruchowych odpowiednio na świeżym powietrzu i w pomieszczeniu;
  - 3) **wyjaśnia znaczenie ruchu** w procesie utrzymania zdrowia;
  - 4) **przygotowuje we właściwych sytuacjach i w odpowiedni sposób** swoje ciało do wykonywania ruchu;
  - 5) **ma świadomość znaczenia systematyczności** i wytrwałości w wykonywaniu ćwiczeń;
  - 6) **uznaje, że każdy człowiek ma inne możliwości w zakresie sprawności fizycznej**, akceptuje sytuację dzieci, które z uwagi na chorobę nie mogą być sprawne w każdej formie ruchu.
2. Osiągnięcia w zakresie sprawności motorycznych. Uczeń:
  - 1) **przyjmuje podstawowe pozycje do ćwiczeń**: postawa zasadnicza, rozkrok, wykrok, zakrok, stanie jedno- i obunóż, klęk podparty, przysiad podparty, podpór przodem, podpór tyłem, siad klęczny, skrzyżny, skulony, prosty;
  - 2) **pokonuje w biegu przeszkody naturalne i sztuczne**, biega z wysokim unoszeniem kolan, biega w połączeniu ze skokiem, przenoszeniem przyborów np. piłki, pałeczki, z rzutem do celu ruchomego i nieruchomego, bieg w różnym tempie, realizuje marszobieg;
  - 3) **rzuca i podaje jednorącz**, w miejscu i ruchu, oburącz do przodu, znad głowy, piłką małą i dużą, rzuca małymi przyborami na odległość i do celu, skacze jedno- i obunóż ze zmianą tempa, kierunku, pozycji ciała, skacze w dal dowolnym sposobem, skacze przez skakankę, wykonuje przeskok zawrotny przez ławeczkę, naskoki i zeskoki, skoki zajęcze;
  - 4) **wykonuje ćwiczenia zwinnościowe**:
    - a) skłony, skrętoskłony, przetoczenie, czołganie, podciąganie,
    - b) czworakowanie ze zmianą kierunku i tempa ruchu,
    - c) wspina się,
    - d) mocowanie w pozycjach niskich i wysokich,
    - e) podnoszenie i przenoszenie przyborów;
  - 5) **wykonuje przewrót** w przód z przysiadu podpartego;
  - 6) **wykonuje ćwiczenia równoważne** bez przyboru i z przyborem np. na ławeczce gimnastycznej;
  - 7) **samodzielnie wykonuje ćwiczenia** prowadzące do zapobiegania wadom postawy.
3. Osiągnięcia w zakresie różnych form rekreacyjno-sportowych. Uczeń:
  - 1) **organizuje** zespołową zabawę lub grę ruchową z wykorzystaniem przyboru lub bez;
  - 2) **zachowuje powściągliwość w ocenie** sprawności fizycznej koleżanek i kolegów – uczestników zabawy, respektuje ich prawo do indywidualnego tempa rozwoju,

radzi sobie w sytuacji przegranej i akceptuje zwycięstwo, np. drużyny przeciwnej, gratuluje drużynie zwycięskiej sukcesu;

- 3) **respektuje przepisy, reguły** zabaw i gier ruchowych, przepisy ruchu drogowego w odniesieniu do pieszych, rowerzystów, rolkarzy, biegaczy i innych osób, których poruszanie się w miejscu publicznym może stwarzać zagrożenie bezpieczeństwa;
- 4) **uczestniczy w zabawach i grach zespołowych**, z wykorzystaniem różnych rodzajów piłek;
- 5) **wykonuje prawidłowo** elementy charakterystyczne dla gier zespołowych: rzuty i chwyty ringo, podania piłki do partnera jednorącz i oburącz w miejscu lub w ruchu, odbicia piłki, kozłowanie w miejscu i w ruchu, podania piłki w miejscu i w ruchu, prowadzenie piłki, strzał do celu;
- 6) **układa zespołowe zabawy ruchowe i w nich uczestniczy**, ma świadomość, iż sukces w takiej zabawie odnosi się dzięki sprawności, zaradności i współdziałaniu;
- 7) **jeździ na dostępnym sprzęcie sportowym**, np. hulajnodze, rolkach, rowerze, sankach, łyżwach.